

## **METODİKA: FƏNLƏRİN TƏDRİSİNİN ÜMUMİ MƏSƏLƏLƏRİ**

### **HƏYAT BİLGİSİ FƏNNİNİN TƏDRİSİNDƏ MÜASİR TƏLİM TEXNOLOGİYALARININ TƏTBİQİ**

Əminə Quliyeva,

Bakı şəhəri, Xətai rayonu 27 nömrəli tam orta  
məktəbin ibtidai sinif müəllimi  
eminequliyeva1976@gmail.com

**Rəyçilər:** *ped.ü.fəls.dok.*, dos. T.S. Paşayev  
dos. S.N. Heydərova

**Açar sözlər:** *təhsil, bilgi, fənn, bacarıq, kurikulum*

**Ключевые слова:** *образование, знание, предмет, умение, культура*

**Key words:** *education, knowledge, subject, ability, curriculum*

**Məqalənin aktuallığı.** Azərbaycanda həyata keçirilən təhsil islahatları davam edir, xüsusən ümumtəhsil məktəbin qlobal dünyanın tələblərinə uyğun formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi sahəsində tədbirlər müvəffəqiyyətlə həyata keçirilir. Artıq yeni məzmunun yaradılması istiqamətində işlər görülür (1).

Ümumtəhsil məktəbin ibtidai siniflərində keçirilən Həyat bilgisi fənni məzmununa görə müasir təlim texnologiyaları əsasında müəyyən olunmuşdur. Burada əsas diqqət ibtidai təhsil səviyyəsində uşaqların təkcə bilikləri qazanması deyil, daha çox biliklər əsasında bacarıq və vərdislərə yiyələnmələri ön planda yer tutur. Fənn məzmununun belə müəyyənləşdirilməsi nəticəsində şagird fəaliyyəti ardıcıl olaraq izlənilir, onların bilikləri müntəzəmliklə qiymətləndirilir. Təlim prosesi ilə gözlənilən nəticə arasında qarşılıqlı münasibət əlaqəsi yaranır.

Həyat bilgisi fənni fərdin özünü bioloji, psixoloji, sosial mənəvi tərəfləri ilə bütöv bir varlıq kimi dərk edilməsi və reallaşdırması üçün uşaqlarda lazım olan bilik, bacarıq və dəyərlər formalaşdırmağa və təkmilləşdirməyə kömək edən integrativ fəndir (2).

İbtidai təhsil səviyyəsi üzrə ümumtəhsil məktəblərdə Həyat bilgisi fənnini müasir təlim texnologiyaları vasitəsilə tətbiq etməklə uşaqlarda müəyyən bacarıqlar daha da təkmilləşir, şagirdlərdə təbiət və cəmiyyət hadisələrin qanunauyğunluqlarının mahiyyəti haqqında ətraflı təsəvvürlər formalaşır, reproduktiv sağlamlıq,

insan hüquqları, mənəvi kamillik, əxlaqi yetkinlik, vicdan azadlığı, sağlam həyat tərz, təbii fəlakət və qəzalardan qorunma yolları haqqında məlumatlar əldə edilir.

İbtidai təhsil səviyyəsində Həyat bilgisi fənninə müasir təlim texnologiyaları tətbiq etməklə şagird konkret bir elmin əsaslarını öyrənir. O, bu fənnin vasitəsi ilə təbiət və sosial fənlər haqqında müəyyən elementar biliklər əldə etmiş olur (1).

**Məqalənin praktik əhəmiyyəti.** Həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi nəticəsində şagirdlərin həyatı əhəmiyyət kəsb edən bilik, bacarıq və vərdislər qazanması ilə yanaşı, eyni zamanda onlarda ən zəruri praktik işlərin həyata keçirilməsinə imkan yaranır, milli və bəşəri dəyərlərə yiyələnmələri, şəxsiyyət kimi formalaşmalarına kömək olunur. Yeni təlim texnologiyalarından istifadə etməklə həyat bilgisi fənninin tədrisi zamanı şagirdlərdə ünsiyyətqurma və birlikdə çalışma kimi bacarıqların formalaşdırılmasında, onlarda mühakimə yürütmək, öz nöqtəyi-nəzərlərini sərbəst ifadə etmək, öz hüquqlarını qorumaq və başqalarının hüquqlarını müdafiə etmək vərdislərinin aşılmasında mühüm roludur (6). İbtidai təhsil səviyyəsində Həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarını tətbiq edərkən müəyyən olunmuş məzmun xətlərinin köməyi ilə şagirdlərin süurunda canlı və cansız aləmin vahid, bütöv və bölünməz obrazı yaranır. Onlar öz-lərini bu aləmin bir hissəsi kimi dərk edir, təbiətdə və cəmiyyətdə müşahidə etdikləri hadisələri,

dəyişiklikləri və bunlar arasındakı əlaqələri araşdırmağa, təhlil etməyə, nəticələr çıxarmağa, proqnozlar verməyə, fikir və istəklərini düzgün ifadə etmək bacarıqlarına yiyələnirlər.

Müasir təlim texnologiyaları vasitəsilə istehsal, istehlak, vergi, sığorta, ailə və dövlət büdcəsi haqqında bilgilərin sistemli şəkildə mənimsənilməsi nəticəsində şagirdlərdə iqtisadiyyat anlayışları formalaşır. Onlar resurslara qənaətlə yanaşmaq, kiçik iqtisadi layihələr qurub reallaşdırmaq, şəxsi və ailə büdcələrini idarə etmək bacarıqlarına yiyələnirlər (3).

2012-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun İbtidai təhsilin kurikulumu şöbəsində (Pərvinə Qədimova, Könül Pirverdiyeva) "İbtidai siniflərdə həyat bilgisi fənni üzrə yeni təhsil proqramının (kurikulumunun) tətbiqi nəticələrinin təhlili" mövzusunda tədqiqat işi aparılmışdır.

Tədqiqat zamanı müəyyən edilmişdir ki, həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi şagirdləri axtarışa, düşünməyə, müqayisə etməyə, nəticə çıxarmağa yönəldir, kiçik təcrübələr aparmağa, təqdimatlar etməyə sövq edir, onlarda idrakı bacarıqları, məntiqi təfəkkürü inkişaf etdirir. Şagirdlərdə araşdırmaq, sistemləşdirmək, təhlil etmək, fərqləndirmək, məntiqi düşünmə qabiliyyəti, ən əsası isə zəruri həyatı bacarıqları formalaşdırır.

Tədqiqat da I-IV siniflərdə Həyat bilgisi fənni kurikulumunun tətbiqi vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə həmin fənni üzrə müəyyənləşdirilmiş 4 məzmun xəttinə dair ("Təbiət və biz", "Fərd və cəmiyyət", "Mənəviyyat", "Sağlamlıq və təhlükəsizlik") standartlar seçilmişdir. Standartlar seçilərkən aşağıdakı meyarlar əsas götürülmüşdür:

- Qloballaşma şəraitində ölkənin milli dəyərlərini qorumaq, onu dünyada tanımaq işində ölkə haqqında kifayət qədər məlumatlı olmaq zəruridir. Buna görə hər kəs ölkə atributlarını tanımalı, dövlət rəmzlərinə hörmətlə yanaşmalıdır;

- Bu gün bəşəriyyəti qlobal istiləşmə, tez-tez baş verən təbii fəlakətlər və s. kimi problemlər düşündürür. Hər bir kəs bu fəlakətlər haqqında məlumatlı olmalı, hadisə baş verən zaman isə nə edəcəyini, necə mühafizə olunacağını bilməlidir;

- İqtisadi biliklər bu gün daha mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Hər gün bu və ya digər formada sadə iqtisadi münasibətlərə giririk. Bı baxımdan sadə iqtisadi biliklərə yiyələnmək zərurəti ortaya çıxarılmalıdır;

- Respublika Yol Polis İdarəsinin məlumatına əsasən, hər il ağır yol nəqliyyat hadisələrinin sayı durmadan artır. Bu isə zəruri yol hərəkət qaydalarını bilməyi, nişanlara əməl etməyi, yaranacaq hər-hansı bir hadisə zamanı ilkin tibbi yardım bacarıqlarını nümayiş etdirməyi tələb edir.

Tədqiqatçılar həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarını tətbiq edərək I-IV siniflər üzrə müvafiq standartlar seçmiş və test tapşırıqlarını hazırlamışlar. Həyat bilgisi fənni üzrə suallar tərtib olunarkən əvvəlki illərdə bu sahədə aparılmış tədqiqatlar, onların nəticələri nəzərə alınmışdır. Belə ki, 2010-cu ildə Həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarını tətbiq edərək aparılan tədqiqatların nəticələrində göstərilir ki, həyat bilgisi ilə bağlı məzmunun mənimsəmə səviyyəsini öyrənmək məqsədilə 258 nəfər şagird arasında keçirilən testdə iştirakçıların 90-100%-ə qədər sağlam həyat tərzinin əsas şərtlərini, sağlamlıq və onun mühafizəsi qaydalarını bildiyini, nəqliyyat vasitələrini tanıdığını və onları xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirdiyini, varlıq və hadisələri əlamətlərinə görə qruplaşdırmağı, hava durumuna uyğun geyim seçmək qabiliyyətini, təbii fəlakətlərin adlarını sadalamağı, ətraf mühiti çirkləndirən mənbələri fərqləndirməyi nümayiş etdirmişlər. Lakin bəzi şagirdlər müəyyən məsələlərdə, xüsusən texnogen və təbii fəvqəladə halları bir-birindən ayırmaqda, yabanı və mədəni bitkiləri fərqləndirməkdə çətinlik çəkmişlər (4). Ümumtəhsil məktəbin ibtidai təhsil səviyyəsində Həyat bilgisi fənninin tədrisində müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi dövlət tələbi ilə əsaslanmışdır. Hər bir sinif səviyyəsinin sonunda şagirdlərin əldə edəcəyi biliyin həcmnin göstərilməsi ona öz fəaliyyətinin nəticələrini müşahidə etmək və özünüqiymətləndirmə aparmaqda yardımçı olacaqdır (2).

**İş təcrübəsindən** - "Mən canlı varlığam" mövzunu tədris edən zaman, uşaqları əhatə edən mühitin xüsusiyyətləri haqqında bilikləri qazandırmaya, həm də eyni zamanda duyğu orqanlarımızın insan həyatında oynadığı rol haqqında məlumatları veririk. Məsələn, dərs zamanı biz əyani vasitə kimi, fənərdən, kaktusdan, ətirdən, musiqidən, şokoladdan istifadə edirik. Uşaqların qarşısında fənəri yandıraraq göstəririk ki, fənərin işığı bizim görmə duyğumuza təsir edir. Kaktusun iynəsini göstərərək onun tikanını

bizim dərimizə bataraq dəri duyğumuza, ətri iy-ləyərək isə bizim iybilmə duyğumuza təsir edil-diyini bildiririk. Musiqini çaldıraraq bizim eşit-mə duyğumuzun bir daha normal işini qeyd edi-rik və şokoladın dadına baxaraq dilimizdə dad-bilmə duyğusunun olmasını göstəririk. Sonra uşaqları qrup halında “İnsanın hansı duyğu or-qanı daha mühüm sayılır?” mövzusunda diskus-siyaya dəvət edirik. Diskussiyadan öncə hər qrup ayrı-ayrılıq da öz mülahizələrini müəyyən zaman çərçivəsində hazırlayır. Bu dərs prosesin-də uşaqlar duyğu orqanlarımızın əsas işini və duyğu orqanların vasitəsi ilə orqanizmin ətraf mühit ilə əlaqəli olduğunu öyrəndilər. Eyni za-manda uşaqlar bizi əhatə edən mühitin əsas xü-

susiyətləri haqqında bilikləri qazanmış oldular.

**Problemin yeniliyi.** Yuxarıda qeyd olu-nan tədbirlər və bizim təcrübəmiz ümumtəhsil məktəbin ibtidai siniflərində keçirilən Həyat bil-gisi fənninin tədrisi zamanı müasir təlim texno-logiyalarının tətbiq edilməsinin səmərəliliyini sübut etdi və göstərdi ki, Həyat bilgisi fənni va-sitəsi ilə insan onu əhatə edən mühit haqqında daha çox məlumat əldə edir. Əldə etdiyi məlu-matlar vasitəsi ilə şagirdin bilik dairəsi genişlə-nərək bu bilikləri digər fənn kurikulumlarında da istifadə etmə bacarığına bilavasitə yiyələnmiş olur. Bu da öz növbəsində şagirdin hərtərəfli inkişafı üçün mühüm sayıla bilər (5).

## ƏDƏBİYYAT

1. “Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış” İnkişaf konsepsiyası. “Azərbaycan” qəz., 2012.
2. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. “Azərbaycan müəllimi” qəz., 2013, 25 oktyabr
3. A.O. Mehrabov. Müasir təhsilin konseptual problemləri. Bakı: Mütərcim, 2010.
4. İbtidai təhsil səviyyəsində Həyat bilgisi fənni üzrə yeni təhsil proqramının (kurikulumun) tətbiqinin nəticələri. (P. Qədimova, K. Pirverdiyeva) /Yeni təhsil proqramlarının (kurikulumların) tətbiqi məsələləri / nəşrə haz.: Ə. Abbasov, İ. Cavadov. Bakı: Mütərcim, 2014.
5. Выготский Л. С. Кризис семи лет // Собр. соч.: В 6 т. М., 1984.
6. Практическая психология образования: Учебное пособие 4-е изд. / Под ред. И.В. Дубровиной. СПб.: Питер, 2009.

**A.G. Кулиева**

## ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ УЧЕБНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ПРЕДМЕТА ПОЗНАНИЕ МИРА

### РЕЗЮМЕ

В статье была дана информация о преподавании предмета Познание мира на основе современных технологий обучения в начальных классах общеобразовательной школы. В статье, кроме того, показано как в школах этот предмет, сущность которого включает совокупность закономерностей природы и общества, изучается со стороны учеников на научной основе. Далее также были освещены проводимые научные изыскания в отношении преподавания данного предмета и примеры из практического опыта автора.

**A.G. Quliyeva**

## THE APPLICATION OF MODERN ACADEMIC TECHNOLOGIES IN THE TEACHING OF THE NATURAL SCIENCE SUBJECT

### SUMMARY

Information on the teaching of the natural science subject on the basis of modern learning technologies in the primary grades of the general academic school was presented in the paper. The article shows how this subject, the essence of which includes a set of laws of nature and society, is studied by pupils on a scientific basis at schools as well.

The scientific researches concerning the teaching of this subject and examples from the author's practical experience were also covered further.

**Redaksiyaya daxil olub:** 10.11.2017

## İBTİDAI TƏHSİL SƏVİYYƏSİNDƏ ŞAĞIRD NAILİYYƏTLƏRİNİN İNKİŞAFINA MƏKTƏBƏHAZIRLIQ TƏHSİLİNİN TƏSİRİ

**Ziyafət Ayvazlı,**

*Bakı şəhəri, Xətai rayonu 27 nömrəli məktəbin tam orta  
ibtidai sinif müəllimi*

E-mail: ziyafet.ayvazli@gmail.com

**Rəyçilər:** *ped.ü.fəls.dok., dos. N.Ş. Muradova,  
ped.ü.fəls.dok., dos. Q.V.Rəhimova*

**Açar sözlər:** *təlim, təhsil, ibtidai, bacarıq, inkişaf*

**Ключевые слова:** *обучение, образование, начальное, умение, развитие*

**Key words:** *learning, education, primary, ability, development*

**Məqalənin aktuallığı.** Azərbaycanda həyata keçirilən təhsil islahatları davam edir, xüsusən ümumtəhsil məktəbin qlobal dünyanın tələblərinə uyğun formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi sahəsində tədbirlər müvəffəqiyyətlə həyata keçirilir. Artıq yeni məzmunun yaradılması istiqamətində işlər görülür (1).

Təhsil islahatlarının davamı kimi qəbul olunmuş 2012-ci ildə “Azərbaycan – 2020: gələcəyə doğru” İnkişaf Konsepsiyasında və 2013-cü ilin oktyabrın 24-də “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda bu məsələyə xüsusi diqqət yetirilmişdir. Dövlət tərəfindən təhsilin inkişafı üzrə göstərilən layihələrdə təhsilin məzmunca yeniləşməsinə istiqamətlənmiş islahat tədbirləri, Azərbaycan təhsilinin Avropa təhsil məkanına inteqrasiyası kimi mövqelər əsas prioritet olaraq respublikamızda fəaliyyət göstərir.

Azərbaycanda ümumtəhsil məktəblərdə həyata keçirilən təhsil, ilk növbədə yeni təhsil proqramlarının (kurikulumları) tətbiqi nəticəsində reallaşacaq. Aparılan yeniliklər təhsilin bütün mərhələlərində olduğu kimi, məktəbəhazırlıq təhsil səviyyəsində də özünü əks etdirir (2).

Müasir dövrdə məktəbəhazırlıq təhsil səviyyəsində keyfiyyətinin idarə olunması, uşaqların inkişaf dinamikasının izlənməsi və proqnozlaşdırılması üçün təhsilin real vəziyyətinin öyrənilməsi vacib şərtədir. Uşaq inkişafının izlənməsi, təlim-tərbiyə prosesinin təkmilləşdirilməsi, onun səmərəliliyinin yüksəldilməsi, uşaqların inkişafının hansı mühtidə getdiyini, nəyi mənimsəyib, nəyi bilmədiklərini öyrənmək üçün obyektiv şərait yaradılmalıdır. Çünki məktəbə-

hazırlıq təhsil səviyyəsi uşağı müvəffəqiyyətlə ibtidai təhsil səviyyəsinə keçirərək onun əlaçı şagird kimi nailiyyətlər əldə etməsinə potensial imkanlar yaradır (3). Bu prosesdə iki mühüm aspekti qeyd etmək vacibdir:

1. Uşağın davam edən məqsədyönlü şəxsi inkişafı və gələcəkdə onun müvəffəqiyyətlə mənimsəməsi üçün idrak-psixi proseslərinin inkişafı;

2. İbtidai təhsil səviyyəsi üçün lazım olan məktəb bilik və bacarıqlarının mənimsənilməsi (oxu, yazı, hesab elementlərinin öyrənilməsi).

**Məqalənin praktik əhəmiyyəti.** İbtidai təhsil səviyyəsində şagird nailiyyətlərinin əldə olunması üçün uşağın inkişafına psixoloji nəzər yetirmək lazımdır. Bu zaman inkişafın prioriteti motivasiya tələb dairəsi və psixi proseslərin ixtiyarılıyı, uşağın incə əl motorikasının bacarıqları sayıla bilər. Müvafiq təlim motivasiyasını, diqqətin, hafizənin, şifahi məntiqi təfəkkürün ixtiyarılıyını formalaşdırmaq, verilmiş tapşırığın düzgün həlli istiqamət üsulunu tapmaq ibtidai təhsil səviyyəsi üçün məktəbəhazırlıq təhsilin önəmli təriflərindəndir(6).

Praktik təcrübə göstərmişdir ki, ibtidai təhsil səviyyəsində şagirdin nailiyyət qazanması üçün məktəbəhazırlıq təhsil sistemli şəkildə keçməlidir. Bu iş ümumtəhsil məktəblərdə qrup şəklində olaraq, oyun-təlim şəklində aparılması məsləhətdir. Qrupda gələcək şagirdin inkişafı üçün metodoloji prinsiplərə riayət olunması əsas şərtədir. Bu prinsiplər aşağıdakılardır (4):

1. Uşağın motivasiya dairəsinin yenidən qurmaqla onun ayrı-ayrı psixi proseslərini inkişaf etdirmək (uşağı təlim üsulları ilə tanış etdikdə onda müəllim tərəfindən verilən biliklərə

istənilən halda maraqlı, çox bilmək istəyi yaranır. Bunun nəticəsində uşaq ixtiyarı olaraq öz diqqətinin, hafizəsinin ixtiyarılığını iradi güc hesabına artırır, təfəkkürün məntiq və kreativliyi inkişaf etməyə başlayır).

2. Məktəbhazırlıq təhsil zamanı “inkışafın ən yaxın sahəsi” ni nəzərə alaraq (L.S. Vıqotski) fərdi yanaşma üsulundan istifadə etmək olar. Fərdi yanaşma zamanı müəllim gələcək şagirdin bütün fərqli xüsusiyyətlərini nəzərə alır və onun inkişaf dairəsi üçün lazım olan sözlərdən, üslub və metodlardan yetərincə istifadə edir.

3. Məktəbhazırlıq təhsil zamanı gələcək şagirdlərdə təlimə canlı maraqlı oymaq üçün dərslərin bir növ oyun şəklində keçirilməsi məsləhət olardı. Bu təhsil növündə uşaqların yaş kateqoriyasını (hələ onların məktəbəqədər yaşlı olduqlarını) yaddan çıxarmaq olmaz (5).

4. Məktəbhazırlıq səviyyəsində aparılacaq məşğələlərdə uşaqlarla olan münasibət həlim və dostluq şəraitində keçməlidir. Mentor vəziyyəti və müvəffəqiyyətsizliyə görə uşağı danlamaq və töhmət etmək qəti qadağandır.

5. Uşağın məktəbhazırlıq səviyyəsində keçirəcəyi məşğələlərdə səhv buraxma *HAQQI VAR*.

6. Məktəbhazırlıq səviyyədə keçirilən məşğələlərdə uşağın qazanacağı nailiyyət sevincini öz dostları ilə bölüşməyi bacarmalıdır. Belə bir stimula, müəllim tərəfindən formalaşdırılmalıdır.

7. Qrup məşğələsi zamanı müəllim uşağın müstəqil olaraq öz əməyini qiymətləndirmək bacarığının inkişafına diqqət yetirməlidir. Qiymət burada hər hansı bir dəyər balını göstərmir. Müəllim uşağın gördüyü işin mənfəi və müsbət tərəflərini (şəxsiyyətə toxunmamaq şərti ilə) şifahi olaraq analiz edir. Öncə müəllim uşağa, onun gördüyü işin yaxşı alındığını söyləyir. Amma düzgün olmayan hissənin daha yaxşı olma ehtimalını o, maksimal dərəcədə taktikadan istifadə edərək və

uşağı səhvə görə danlamayaraq nümayiş etdirir.

Müəllim bu zaman uşağa gələcəkdə səhvlərin buraxılmayacağına inandığını söyləyir. Sonra müəllim uşaq ilə birgə onun gördüyü işi dəyərləndirərək qiymətləndirir (4).

Məktəbhazırlıq səviyyədə keçirilən məşğələlərdə müəllim uşaqların bir-birinin işini qiymətləndirməsi təklifini də verə bilər. Belə təlim üslubu şagirdin gələcək ibtidai təhsil səviyyəsində görəcəyi işi analiz edərək özünə nəzarət kimi fərdi xüsusiyyətin uşaqda inkişafı üçün münbit şərait yaradır.

**Məqalənin elmi yeniliyi.** Yuxarıda göstərilən məlumatlar məktəbhazırlıq səviyyəsi zamanı keçirilən məşğələlərin xarakteri, onların quruluşu və keçirilmə prosesində uşağın maraqlı dairəsi, emosional-iradi keyfiyyətləri pozitiv olaraq genişləndirir. Bütün bu xüsusiyyətlər uşağın ibtidai təhsil səviyyəsində şagird nailiyyəti üçün zəmindir. Onun ibtidai təhsil səviyyəsində maraqlı mütaliə, düzgün hesab, ifadəli yazı kimi savad təliminə yiyələnməsi üçün məktəbhazırlıq səviyyədə uşağın təhsili düzgün quruluşu malik olmalıdır.

**İş təcrübəsindən -** Tədris ili başlamazdan öncə biz hər bir uşağın fərdi psixoloji durumunu və onu əhatə edən insanların uşağa, təlimə olan münasibətlərini dəyərləndiririk. Tədris prosesində biz daha çox “öyrənmənin öyrətmək” dəstəkləyici təlim üsulundan istifadə edirik. Məsələn, müəllim şəhadət barmağı ilə havada kiçik “a” hərfinin yazılışını göstərir. Uşaqlar onun hərəkətini təqlid edərək havada barmaqları ilə “a” hərfini çəkirlər. Bu proses oyun motivasiyası ilə şərtlənməsi bəhəm eyni zaman müddətində uşaqda kiçik motorika, təxəyyül, qrafik bacarıqlar inkişaf edir və diqqətin ixtiyarı olaraq cəmlənmə prosesi formalaşır. Bununla uşaq gələcək ibtidai təhsil səviyyəsi üçün müəyyən bilik və bacarıqlar əldə edir.

## ƏDƏBİYYAT

1. “Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış” İnkişaf konsepsiyası, “Azərbaycan” qəz., 2012.
2. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. “Azərbaycan müəllimi” qəz., 2013, 25 oktyabr
3. A.O. Mehrabov. Müasir təhsilin konseptual problemləri. Bakı: Mütərcim, 2010.
4. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире: Учебное пособие. ВЛАДОС, 2012.
5. Божович Л. И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка. Изучение мотивации поведения детей и подростков. М., 1972.
6. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. М., 1984.

**ВЛИЯНИЕ ДОШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ НА РАЗВИТИЕ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ  
НА УРОВНЕ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**РЕЗЮМЕ**

В статье отмечается, что наличие высококачественной дошкольной подготовки оказывает большое влияние на достижения учащегося на уровне начального образования. Поэтому формирование у ученика таких психологических качеств как учебная мотивация, внимание, память, произвольность устного логического мышления должно превратиться в основной принцип работы педагога. В статье также наряду с некоторыми учебными принципами был дан короткий комментарий из опыта работы самого автора.

**Z Ayvzli.**

**THE INFLUENCE OF PRE-SCHOOL EDUCATION ON THE DEVELOPMENT OF PUPILS'  
ACHIEVEMENTS AT THE LEVEL OF PRIMARY EDUCATION**

**SUMMARY**

Major impact of the existing high-quality pre-school education on the pupil's achievement at the primary level education is mentioned in the article.

Therefore, the main principle of the teacher's work should be the formation of the student's psychological qualities such as educational motivation, attention, memory, arbitrariness of oral logical thinking. A short commentary from the author's work experience was also given in the article along with some teaching principles.

**Redaksiyaya daxil olub: 03.11.2017**